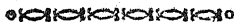


Magyar Hírmondó.



23.

Költ Bétsben, Böjt-más Havának (Mártziusnak)
20 dik napján, 1795-dik Esztendőben,

Hadi Környülállások.

Moguntzia alól Mártz. 10-dik napján: — „Tsak nem egéssz télen által iparkodtak a' Frantziák magokévé tenni *Moguntziát* (Máintzot): de mindenkor haszontalanúl. Került már nékik ezen bajos szándék közel tizenkét ezer emberjekbe. Nagyobb részét ezen vesztésnek okozta a' roszul-élés, és a' szörnyű hideg, melly, egéssz csoport külső Strázsákat is le-ölt közzőlök éjtszakának idejénn. — A' hozzánk még most is szökdöső Fr. Katonák beszállik: melly igen drága és kevés legyen, el-hagyott Felekezetejéknél az eleség. A' lovaknak sints ott enni-valójok. Eggy időtől fogva, azt a' bűdös szalmát kénteleníttetnek ezek rágni, a' mellyen, egynehány hetekig feküdtek a' beteg Katonák, az Ispotályokban. Frantzia Katonának jó húsú lovát nem lehet itt látni. Nagyon is óhajtja az ellenség, ezen a' részen a' Békességet. — Részünkről is meg kell vallani, hogy ezen a' szörnyű télen által, nagy mértékben vala gyakorlása a' Ka-

C s

tonaság' békességes-tűrésének. Sokat kellett ki-állani főképpen a' Hufzároknek, és más Lovasoknak, kik a' szélső frázsa-tanyákon vígyáztak: de tsak ugyan sokkal jobb vólt ezeknek az állapotjuk, mint a' Fr. Strázsáknak: mert nem láttak szükség-tűzelnivaló fából. Ha néha meg-fogyott a' vágott fájok: kaptak ugyan tsak mindenkor szőlő-karót elegendőt: mellyből jó tüzet raktak, 's melegedhetek nálla. Azt nem mondhatnám, hogy az eleségnek, mi is mindenkor bőviben lettünk vólna: kivált lovainknak néha néha, öt nap se' adhattunk egyebet szalmánál: de a' melly friss vólt leg-alább, 's nem okozott nyavalyát. Már nem félünk a' szélségtől; mert itt a' tavasz; 's ha a' télen által megtarthattuk *Moguntziát*: még inkább meg-fogjuk már tartani ezentúl. Leg-alább is vagyon benn őrizetül a' Várbann, tizenhat ezer Emberünk. Jó részét teszik ennek Hufzárok és más Lovasok.

Drente, egy Vidéknek a' neve, melly, *Frigyes Belgyiom*hoz tartozik, és Napkelet felé, *Vesztfáliával* határos. *Frigyes-Belgyiom*nak minden nagy Várai között, leg regulárisabbnak tartatott *Koevorden*, a' melly, egyetlen egy Erősség vala *Drenteben*. Az Őrizetje *Koevordennek* egy *Hollandus* és egy *Anglus* Regementből állott. Ezek, mind eleségből, mind munítzióból meg-fogyatkozván, kéntele-

nek vóltak által engedni a' Várat, Febr. 13-dikán a' Frantziáknak.

A' *Londoni* Levelek, mellyek, 13-dik Januáriustól fogva 24-dik Februáriusig költenek, egyszerre érkeztek Mártz. első napján a' *Cuxhaveni* Ki-kötő-helybe, melly, az *Elbe* (Albis) vízének tengerbe való szakadásánál fekszik, 's a' *Hamburg* Városához tartozik. — Foglalatját az említett Leveleknek hollzasan közli a' *Hamburgi*; 's ez után a' *Bétsi* Udvari Újság is. — Mi is ide iktatjuk annak nevezetesebb részét:

„A' *Plymouthi* Ki-kötő-helyben, következendő tulajdonságú és számú *Hollandus* hajók vagynak le-tartóztatva: két 64 ágyús; egy 34 ágyús; és két kisebb hadiak; 9 gazdag terhű *Ostindiaiak*; hatvanan pedig gabonával rakottak, mellyek részzerént *Napnyugoti Indiáoa*, részzerént más részekre szándékoznak. — A' *Harwichi* Ki-kötő helybe szorúltt *Hollandus* hajók ki-akarták onnan lopni magokat Jan. 26-dikán: de *Dedalus* nevű *Anglus* Fregát vissza tartóztatta őket, 's le szedte azonnal vitorláikat. — *Skótzianak* *Leithi* Ki-kötő-helyénél egy 34 ágyús *Hollandiai* Fregát foglaltatott el az *Orániai* Herceg' hasznára. — A' *Themse* (*Tamesis*) vizén fekvő *Hollandiai* jószágok, tizenkét millió font sterlingre betsültetnek. — Parantsolatjok vagyon az *Angl.* hadi hajóknak, hogy valamennyi *Holland.* hajó

kat találnak, mind az *Angliai* Ki kötő-helyekbe térítsék azokat. — Eggynehány középszerű *Angl.* hadi hajók küldettek-el az *Északi-tenger*, és a' *Texeli* (*Hollandus*) Ki kötő hely felé, olly tzállal; hogy felvegyék 's *Angliába* szállítsák, a' *Frigyes-Belgyiomból* szökőket. — A' *Zeelandi* partokhoz is indultak vala eggynehány aprószerű hadi hajók, hogy vissza-szállítanák onnan az *Angl.* Katonaságot: de meggátolta őket a' nagy jég, szándékjokban: minnekokáért *Frantzia* kézre jutott a' 78-dik *Angl.* Regement, néhány *Angl.* hajókkal egyetemben. — *Napkeleti-Indiába*, olly Utasítást vitt — a' mint hallatik, — a' *Posta-hajó*: hogy az ott lévő *Angl.* fegyveres erő, foglallyon-el minden Szigeteket, mellyek eddig *Frigyes-Belgyiomhoz* tartoztanak: ama' nevezetes *Afrikai* Kolóniája felé pedig *Frigyes-Belgyiomnak*, a' melly, *Jó reménység fokának* (deákül: *Caput bonae Spei*; frantziáül: *Cap de bonne Esperance*; németül: *Vorgebirge der guten Hoffnung*) neveztetik: eggy Hajós-sereget indított az *Angl.* Admirálitás. “

„ *Spányol-Ország*on és *Portugallián* kívül, *Európának* minden egyéb részei és *Anglia* között, lesz ezentül a' *Posta út*, a' *Yarmouthi Anglus* K. kötő helyből, a' *Német-Birodalomnak Cuxhaveni* Ki-kötő-helyébe. Minden héten kétszer fog indulni, *Yarmuthból Cuxhavenbe*, eggy *Posta-hajó*,

egy Hadi Salupp' óltalma alatt. *Cuxhaven*be utazott, az *Angliai* Korona örökösének még el nem hálit Felesége is, a' ki nek onnan való el szállítására, egy Hajós-sereg rendeltetett. “

„ Az *Angl.* Király második Fia *York* Hertzeg, Földmarsallá, és a' *Nagy-Britanniai* minden Seregeknek Fő-Kormányozójává neveztetett. — *Douglas* Generállicutenant meg-halálozott. — *Lord Cornwallis*, Haditármesterségre emeltetett. “

„ *Grey* és *Jervis* Generálisok vissza-érkeztek *Napnyugoti-Indiából*, a' hol Kormányozói voltak a' Földi és Tengeri Katonaságnak, *Londonba*, 's kívánják a' Parlamentomtól, hogy vegyen számot tőlök: mint jártak légyen el Komendánsi hivatallyokbann. “

„ Némelly Városai *Angliának*, minémük: *Carlisle*, *Norwich*, *Salisbury*, *Southampton* 's a' t. Békességet kérő Írásokat küldöttek *Londonba*: más Városok ellenben folytattatni kívánnyák a' hadat. — A' *Londoni* Polgárságnak is egy nagy része, Gyűlést tartott a' Tanáts-háznál, 's arról tanátskozott, hogy Békesség-efzközlésre kell serkenteni az Ország-gyűlést. Ellenzették ezen Fel-tételt: *Newnham*, *Le Mesurice*, és más Senátorok: de nagyobb része a' Gyűlésnek, helybe-hagyta a' Fel-tételt, 's *Adamson* Senátor által küldötte el Kérő-írassát az Ország-gyűlésbe. Az ellen-

kező Felekezet is azonban, öföze-gyűjtött maga részére 1659 Polgárokat, a' kik olly értelmű Kérésnek és Ajánlásnak írták alája magokat: hogy Király Ö Felsege félbe ne szakassa a' hadakozást; készek lesznek ök, minden töllök ki-telhető segítséggel lenni ennek folytatására: úgymint a' melly, egyedül-való eszköz a' végre, hogy tartós Békességre lehessen szert tenni. Mind a' két Instántziát el-fogadta az Ország-gyűlés. Az utóbb említett Instántziához, hasonló foglalatút nyújtott-bé a' *Londoni Fő-Polgármester* is többed magával, a' Királynak, kiknek, illy feleletet adott a' Felseg: „Személlyem, Házamnépe, és az Ország' törvényes Konstitúciója eránt viseltető indulatjoknak ki-nyilatkoztatását, igen nagy örömmel veszem. Fő-meg-nyugtatósomra szolgál az nékem, hogy hív *Városom London*, elő-segállításét igéri az én törekedéseimnek, mellyeket, e' folyó igazságos és szükséges hadban intézek, az én Népemnek javára a' bátorságára.“

Az Ország-gyűlésről.

„21-dik Januáriusi Ülésében a' Második-Táblának vagy Alsó-Háznak, kétszáz-huszonkét-ezer-hatszáz-ötvenhat főből álló Katonaságot, mondott szükségesnek lenni *Wyndham Úr*, a' következő hadakozásra, melly számnak tellyesítésére, hetvennégy-ezer újj Földi-Katona kíván-

tatik. — Az utólszori hadakozásbéli ma-
 gok viseletékért a' Ministereknek, igen pa-
 naszolkodott rájok az Ellenkező-Fél. —
Fox Úr főképpen, sokat szólott a' Földi-
 Katonaságnak rossz karban létéről. — *Pitt*
 Minister azt felelte, hogy ha a' Parlamen-
 tomot és az Országot, meg győzheti *Fox*
 Úr, a' Ministereknek tehetetlenségekről:
 tehát úgy ne tsinállyon egyebet, hanem
 adjon bé Instáncziát a' Királynak, a' Mini-
 sterek' le-tétele eránt, mellyet meg-is nyer-
 hetne olly esetben: de ne higgye ám azért,
 hogy ő (t. i. *Fox* Úr) 's az ő Baráti vá-
 lasztatnának akkor is Ministerekké egyéb-
 képpen; hanemha meg-mutatódnék, hogy
 olly állapotban vagyon *Nagy-Britannia*,
 a' mellyben, egészen az ellenség' kegyel-
 métől és könyörületességétől függ. — „Tu-
 dom én — így folytatá beszédjét *Pitt* Úr
 — hogy minden szerentsétlenségek után se-
 tsüggedett még el a' Nép, 's érzi a' maga
 erejét, mellyel ellene állhat, *Európa'* kö-
 zönséges Ellenségének. Bár mint igyeke-
 zik is alatonítani *Fox* Úr, *Angliának* ha-
 di-foglalatoskodásait, ezeknek históriája
 mindazáltal, igen nagy betsületjekre szol-
 gál az *Anglus* Seregeknek. *Hollandiát*,
 a' maga gyávasága, 's a' Frantziákhoz va-
 ló vonszódások a' Pátriotáknak, tette ál-
 dozattá. A' felette kemény tél is nagyon
 segítette az ellenséget, *Hollandiának* el-

foglalásában. De se' egyikéről, se' másikáról ezeknek, nem tehetnek a' Ministerek. — Végtére, helybe-hagyatott a' *Wyndham* Úr Feltétele. "

Jan. 26-dikán, Békesség kötést sürgett a' 2 dik Táblánál *Grey* Úr, következő okokból: *Angliának* 50-ezer Hajs legényekbe, 's ötven millió font sterlingbe került már két ezteudei hadakozása: még is, ha előre néz, tsak a' további veszteséget látja. Kontrarevoluziót nem reménylhetni többé a' Frantzia Nép között, melly már most, egy fundamentomra épít; nagy elő meneteleket tett; és mérsékli magát. — *Grey* Úr Feltételéhez tsak ezt ragasztotta *Pitt* Úr: „A' Parlamentom, örömet fogja a' Királyt akármelly Igazgatásformabéli Hatalommal való Békesség kötésre segíteni, tsak hogy olyan legyen az Igazgatásforma, a' mellynek állandóságához bízni lehessen.“ — Monda továbbá *Pitt* Úr: „Soha, se' a' Király, se' az Országgyűlés, ez vagy amaz Igazgatás formát, nem mérteki a' Frantzia Nemzetnek. Szükség ugyan kívanni, hogy bártsak egy lenne a' Fr. Igazgató: de az, soha se' mondódott: hogy éppen nem akarna *Nagy-Britannia*, Békesség akuba erezkedni, Közönséges Társasággal.“ Helybe-hagyatott *Pitt* Úr Tóldalékja, a' voksoknak igen nagy többsége által.

Jan. 27-dikén, az Első-Táblánál is sürgetődött a' Békesség-kötés, Hertzeg *Bedford* által, a' ki, igyekezett meg-mutatni ez alkalmatossággal: hogy a' Frantzia Igazgatással, lehet már most traktálni. — Státus-Titoknok Lord *Grenville*, ellene mondot a' Hertzegnek, 's le-rontotta ennek Fel-tételét, következő Tóldalék által: „A' mostani környülállásokhoz képest, szükség segíteni a' Királyt, a' Frantziák ellen való igazságos hadnak folytatásában, hogy-ennél fogva, állandó Békességre lehessen lépni azokkal, ha egyszer meg-állított — már akármilyen — Igazgatások lejend is nékiek. — Ezen Tóldaléket csak 15 voksok ellenzették: helybe-hagyták pedig nyóltzvannyóltzan. “

„Hogy a' Tengeri Katonáságot hirtelen lehessen szaporítani; foganatos eszközül mondotta lenni e' végre *Pitt* Minister Febr. 2-dikán, a' Második Tábla előtt: ha a' Kereskedők, kiknek egyg esztendőben vagynak száz-ezer Legényeik a' hajójaikon: minden hét Legény közzül egyet, hadi hajóra adándanak által. Szabadságjokban fog állani mindazáltal, ha tettzik nékiek, két Földi Katonát adni, egyg Tengeri helyett. Illy módon reményli *Pitt* Úr, hogy kevés idő alatt, 18 — húsz ezer emberrel lehet nevelni a' Tengeri Katonásá' számát. E' felett minden Templomhoz tartozó Gyülekezet is adhat egyg Em-

bert. — *Pitt* Úrnak ezen Fel-tételét *Fox* Úr is ditsérte, és a' Gyűlés, helybe hagyta: mellynek ereje szerént, ki nem indulhatnak a' Kereskedő hajók mind addig a' Ki-kötő helyekből: míg le nem szedődik belőlök a' hadi hajókra, húsz-ezerig való Legénység. Ki nyerték azonban a' Hajósgazdák, hogy kapnak a' Közönséges Kintstárból, minden Legényért húsz font sterlinget. — A' Hadi hajók' száma is különös szorgalmatossággal szaporíttatik. Nagy reménység vólt erántta, hogy már Már-tziusban tengerre lehet szállítani azokat az öt első-nagyságú néhai frantzia hadi hajókat is, mellyeket a' *Tuloni* Ki-kötő helyből hoztak el az *Anglusok*, 's mellyek közül egy: 110; kettő: 80; kettő pedig 74 ágyús. Olly alkura lépett a' Minisztériom, tizennégy Magános-hajó-tsinálókka is, hogy ezek: tíz 74 ágyús; 16 közép-szerű; és nyóltz kissebb hadi hajókat készíttsenek mentől elébb. Az ezekre megkívántató fát, bé-szerezhetik magoknak a' Királyi-erdőkből. Egyéb készületek is tétetnek *Nagy Britannianak* minden részeiben, úgy annyira; hogy sokaknak bizonyítása szerént, 120 első nagyságú hadi hajója lessz a' tengeren, rövid időn, a' *Londoni* Udvarnak. — *Howe* Admirális Hajós-serege, áll most: 34 első-nagyságú és tíz közép-szerű hajókból. *Hothám* Admirálisé, a' Közép-tengeren, 13; a' *Napnyugo-*

ti-Indiabéli Hajós-sereg nyóltz; a' *Hallifaxi* pedig három első-nagyságúakból — és az első-nagyságúak' számához alkalmaztatott számú középízerüekből; 's kisseb-
bekből.“

„Hufzonnyóltz millió-fház-hufzonnyóltz ezer font sterlingre (mintegy háromfáz millió rhénes forintra) számlálta-fel *Pitt* Minister, a' költségeket, mellyekre szükségé vagyon a' Kintstárnak, ebben az esztendőben. Ezen summa' bé-hajtásának eszközeit, Febr. 23 dik napján terjesztette eleibe a' Második-Táblának. Tsak egy millió 637 ezer font sterlingre nem jutott egyéb fundus újj adónál. Kívánta e' végre *Pitt* Minister; hogy némelly taksák — mellyek már eddig fizetődtek, p. o. a' bortól; pálinkától; rozsolistól; theetől; nádméztől; kávéától; tzitromtól; kő széntől; defzkától 's a' t. — nagyobbíttassanak. Ezen kívül még egy különös újj adót is gondolt-ki, melly abból áll: hogy fizessen minden, a' ki púdereztetni akarja a' haját, tíz forintot. „Fognak találatni leg-alább is — monda *Pitt* Úr — húsz ezer Emberek, a' kik örömetst fizetnek esztendőnként a' Státusnak tíz forintot a' hajpor-szabadságért: 's ebből, mindjárt 210 ezer font sterling jövedelme telik a' Státusnak. — *Pitt* Úrnak minden Fel-tételeire reá állott a' Gyűlés.“

Frantzia - Ország.

Az úgy nevezett *Napnyugoti Frantzia Sereg' Vezérje*, következő értelmű *Jelentést és Rendelést* adott - ki, *Rennesi fő-quártélyából* Febr. 19. dikén:

„ *Hoche* Lázár Fő - Vezér, különös örömmel adja tudtára a' Seregnek, hogy az okos igazgatás, vissza - szerzi a' Hazának, minden Fiait, és hogy jelen vagyon az idő, mellyben, az egész Frantziáság, egy Famíliává válik. *Charette*, és az ő Seregének nevezetesebb Al - Vezéri, a' *Vándébéliek'* nevekben; *Caumartin* pedig, a' *Chouan* nevezet alatt esmeretes Felekezet' nevében, olly Kötésnek írták magokat alá - ja, mellyben igéri a' Frantzia Nép' Képviselőinek, hogy ők ezentúl az egy és meg - oszthatatlan Közönséges - Társaságnak törvényei alatt kívánnak élni, 's által adják fegyvereiket; munitziójokat; és eleségbéli készületeiket. De a' midőn, vissza - térnek a' Polgárok, Hazájok' kebelébe; vagynak olly Haramiák, a' kik élet - módjává választották az ölést és fosztást: halatlan gonofságokat visznek véghez, 's új - jaknak el - követésére szándékoznak. Tartoznak most minden jó Polgárok egyesíteni erejeket, a' magok közönséges ellenségeiknek ki - írtására. — E' végre, közölni fog ezen Írás, minden Magisztrátusokkal, és 3 egymás után következő napokon, fel fog olvastatni. A' Katonai

Vezérek, kötelesek lesznek ezentúl is vissza nyomni a' Meg-támadókat; védelmezni a' Személyeket és Vagyonokat; tekintetben tartatni, a' Vallásbéli gondolkodást; jó lábra állítani a' Kommunikátziók' bátorságát; és az el-tsábított, de a' rossz útról vissza-térő Embereket édesdeden fogadni, 's úgy bánni velük, mint Attyok-fiaival. A' Stab' Feje tartozik el-küldeni, rendkívül való Kurírok által ezen Írást, az Osztályokat kormányozó Generálisokhoz. "

Párisból Febr. 27-dikén: — „Egy Törvény tétetett ma itt közönségessé, mellynek ereje szerént, valakik *Robespierre'* halála előtt közönséges tisztségeket viseltek, 's le-tétettek azokból, tartoznak innen el takarodni. — Tegnapelőtt végezte a' Nzti-gyűlés, hogy minden háromszáz-ezer Lakosok között, egy *Centrális* Oskola állíttassék fel. Egy ilyen Oskolában 50 Tanító lesz.

Magyar Ország.

Pest Vármegyéből Mártz. 7-dikénn: — „*Pesten* meg-adtak az idén egy to-jásért 8; tíz; söt ollykor húsz krajtzárt is. A' rozsnak pesti köble (melly, másfél pozsonyi köblöt téfzen) 3 forinton, 's 24 krajtzáron kél. Hg *Grassalkovits* Uradal-mában, mellyet *Gludovatz* Úr árendál, nevezetesen *Csömör* helységben, 24 forint a' rozs szalmának öle; a' tavaszi szalmáé pedig, öt ölnyi fzelességű, és négy ölnél magassabb kazalból, negyven forint. — Sok

Lakosok ezen a részén, három hétig se láttak kenyeret. A' kiknek lett volna valami kevés búzájok: minthogy meg nem örülhették azt, a' vízi malmok' nem léte miatt: meg-főzték, 's úgy táplálták véle magokat. — A' Januáriusi kemény szelek, és sok havazások; szinte minden utakat járhatatlanokká tevének. — A' kik *Pestre* akartak menni: kénytelenítettek vissza-térni. A' *Kerepesi* Postalegény *Pestről* visszafza-indult Jan. 25. dikén: de útjában megfagyott: Ugyan ez történt abban az idő tájban a' *Váti* és *Félegyházi* Postalegényekkel. — A' *Debretzeni* Vásárról visszautazott *Pesti* Kalmár-szolgák között is, öten találtattak megfagyva nem messze *Pesttől*. “

Nagy-Bányáról (Szatthmár Vármegyéből) Mártz. 3. dikán: „Itt egy véka búza, melly, felét teszi, a' *Posonyi* vékának, hat márváson kél; egy véka rozs ötön; egy véka árpa három. A' tengeri (kukoritza) egy árrú a' rozsossal. Egy szekér-széna, mellyet négy ló elvihet, 's a' mellyen mintegy tíz vagy tizenket mázsa széna vágyon, eleinten 15; az után húsz; nem régen pedig harmincz forinton is elment itten. “

A' *Bánátból*, háláadó szívvel írják: minémű Atyai könyörületességgel segíti ott Ő Belsője, a' Kámerális Jóságokbéli Lakosokat, kiket utolsó inségre juttatott az idő mo-

stohasága. — Hasonló indulattal írnak *Békés* Vármegyéből is, Özvegy Gróf *Károlyiné* Ö Exc. járól, a' kivel, Alattvalóihoz viseltető édes Anyai jó-szívűsége, sok ezerekre telő summát áldoztatott-fel, 's tartatta meg eggynehány ezer ügyefogyottaknak életeket, a' kik különben éhel-halásra jutottak volna.

B é t s.

Eggy Katonai Kommisszió, — mellynek Elölülője, Lovassággenerálissa Gróf *Nosztitz*: egyéb Tagjai pedig, két *Feldmarschall*lieutenántok, két Generálmajorok, két Kapitányok, és a' Német Gárda' Auditörja valának, — minekutánna jó ideig vizsgálta volna *Kaméler* és *Mikovinyi* Ts. K. Generálisoknak, *Valenciennes* és *Condé* Frantzia Várak' néhai Kommendánsaiknak ügyöket: bünteleneknek ítélte végre ezeket mind kettőjüket. A' szabadító szententzia, közönseges tzeremóniával, nagy számú gyülekezet között olvastatott el a' Katonai Fő Cancellaria' palotájában; melly tzeremónia' alkalmatosságával, következő rendes történet adta elő magát. — Eggy jeles Ifjú Asszonyságot, *Kaméler* Generális' Feleségének vélvén a' környülállásokból, némelly Tiszt Urak, gratuláltak neki. Az Asszonyság, önnön neve — *Joséfa* — napjának elől fordulását gondolta, ezen gratulátziók' tzellyának lenni: 's ugyan ezért, el is fogadta azokat; hanem álmél-

kodott rajta, hogy annyi esméretlen Urak örvendenek néki; míg végre ki-nyilatkozott az ártatlan hiba, nem kevés mulattságára mind a' két Félnek.

Erdélyi Promótzsiók.

Gróf *Bethlen* Pál Ő Excellentziája' helyébe, Királyi Tábla' Elölülőjévé lett Udvari-Tanátsos és az Erdélyi Cancelláriánál Referendárius Mélt. *Zeik* Dániel Úr. — Nehai Gróf *Bethlen* Sándor' helyébe, Fő-Provinciális-Kommisszáriussá neveztetett: Belső-Tanátsos és az Erdélyi Cancelláriánál Referendárius B. *Rosenfeld* András Ő Exc. ja. — Exaktorátusság' Elölülőjévé tétetett, Fő Kormányfzéki Tanátsos Gróf *Teleki* Lajos Ő Nga. — Nehai *Soterius* Mihály János' helyébe, Guberniális Consiliáriusságra emeltetett Titoknokságból M. *Klein de Straussenburg* Theofilus Dániel Úr. — Nehai Gróf *Kálnoki* Lajost, fel-váltotta a' Guberniális Consiliáriusságban, *Thorda* Várnegyének Fő-Ispánja, *Magyar-Gyerő-Monostori* B. *Kemény* Samuel Ő Nga. — — Az *Erdélyi* Cancelláriához, Baró *Rosenfeld*' helyébe, Referendáriussá rendeltetett Guberniális Consiliárius Gróf *Galinthai Eszterházy* Nepomucenus János Ő Exc. ja. — *Straussenburg* Úr' helyébe, Guberniális Titoknokká lett *Tartler* János Úr, a' ki Titoknokságot viselt vala egygy időben, a' Királyi Táblánál.

T Ó L D A L É K

A' Magyar Hírmondónak, Mártziusn 20-dik
napján, 1795-ben költt árkusához.

*Tekéntetes Consiliarius, és Soprony Vármegyei
Vitzispány Úrnak Nagy Sándornak, a' Nyá-
jas Múzsának Szerzője, Boldogságot!*

Hogy ha van, a' mint van, *Limbus* e' világon,
Senki ne keresse aztat más határon,
Jöjjön Rába-Közbe! itten kelljen, járjon,
Fenekellen *Limbus*t találhat e' tájon!

Szigetek közt, nintsen e' Szigetnek mássa,
Ha sárnak díszí van, ez egy hibartz-kása,
Uton, és útfélen, egy az áradása,
Eső után, tenger a' szaporodása.

A' gyö p, gondolhatnók, hogy tán Istenesebb,
Mivel külső színre nézve egyeneesebb,
De itt a' keréknek útja mélységesebb,
Terhet vinni rajta, még vezédelmesebb.

Mert a' szekér itten száll alá poklokra,
'S ha előbb szert nem tész ökör-vontatókra,
'Tsak azt vehed' észre, hogy lovak hasokra
Dülnek, halztalan vágsz azután farokra.

A' *Limbusban* lévő Szent Patriárkáknak,
A' kik a' Messiás előtt meg haltanak,
Kristus Úr küldetett meg-szabadítónak,
*Limbus*t, 's pokolt rontó ditső meg Váltónak.

De, ki szabadít meg minket e' *Limbus*tól?

Ki a' feneketlen, 's ragadozó sártól?

Ne féllj Ó Rába-Köz! mert *Nagy Sándorodtól*
Várhatz szabadulást, Nagy Vitzispányodtól.

Lám *Garta*, nem *Limbus*, hanem pokol vala,
Ahol utazóknak bár melly erőss lova,

A' sáros agyagba, tsak nem bele fúla,
 Tzigány-fúvó' módra járván két oldala,
 De Nagy Sándorunknak szorgalmatossága
 Leve e' pokolnak meg-dítsérrt váltsága;
 Kit el-nem íjesztett se dolog' agsága,
 Se köveknek távól lévő szomszédsága.

Sopronyból köveket hordatott *Gartára* —

Egy egy mérő követ, szekerek farkára
 Rakatván, kik vízra térvén ezen tájra,
 Le rakták, utazók' igen nagy hasznára.

Gartától, Babotig, innen *Bogyoszlóig*,
Bogyoszlótól pedig már *Szili Sárkányig*,
 Mindenütt türhető út készültt *Egyedig*,
 Söt még *Egyedtől* is egészen *Arpásig*.

De bezzeg *Sárkánytól*, a' *Szanyi Limbusig*,
 'S innen *Pápa* felé, *Martzaltó* határig,
 A' sárral jól lakik ember és ló torkig,
 Az első kerekek merülnek tengelyig.

Tudgyák e' *Limbusban* lakó Pátriárkák,
 Hogy egyszerre útját meg nem tsinálhattyák
 A' *Szanyiak* még is óhajtyák és várják,
 Nagy Vitzispányokkal magokat biztattyák.
 Bízna a' Köz-jóhoz való szerelmében,
 Elzes, szorgalmatos el-intézésében,
 Azért is magokat Uri Kegyelmeben
 Ajánlva ajánlyák szép szivességében.

Szany is Ország útja, *Pápa*, 's *Veszprim* felé,
 'S ha el készült immár, a' melly vízzen *Györré*
 Mért e' Fiok utat el nem készíthetné?
 Köz haszon fejébe, el nem rendelhetné?

Én Múzsám nem régen olly szerentsés vala,
 Midőn *Kis-Martonyi Várban* meg-szóllamlá,
 Hogy a' mit ő ottan jövendölve monda,
 Az leve Megyénknek fő, és első gondja.

Bé tele egy része jövendölésemnek,
 Hertzeg Fő Ispányhoz szólló Verseimnek,
 Mert bé iktatása után Hertzegünknek,
 Tsatornát a' hanyra tsak hamar vetének.

Jövendöléssemnek e' vólt első tagja,
 A' második pedig, Megyénk' azon útja,
 A' melly *Szanyon* által *Martzaltó* határra
 Terjedne; ez vala Múzsám' kívánsága.
 Ezt ha tellyesíti most Nagy Vitzispányunk,
 Bezzeg virágozni fog *Sopronyi* piatzunk,
 Mert *Veszprim* tájáról több szekeret lá:unk,
 'S mi is e' *Limbusból* könnyebben ki járunk.
 Mi? hogy Rába Közből, borért erre járnak,
 A' boros hordókkal vissza is fordúlnak,
 De a' sár és víz közt, mint Buárok úsznak,
 Egy órányi földre lármái hallatnak!
 Ó *Szanyi* Limbusnak Lakosi jöjjetek,
 Öszve kótsoltt kézzel úgy könyörögjeteK,
 Hogy a' mit most vélem kértek, meg nyer-
 jétek,
 'S tovább e' Limbusban torkig ne ülljeteK.
 Jertek! ajánlyatok erőss segítséget,
 Kő, 's kövéts hordásban lovat, és szekeret,
 Kézi munkásokból föld hányó sereget,
 Rá hajtván dologra Fiatalt, 's Öreget.
 En magam a' szegre aggatóm Lantomat,
 Ideig ásóval fel váltom tollamat,
 Hogy talán mások is látván a' példámot,
 Örömmel kövessék a' buzgóságomat.
 A' Köz-Jóra iziloz ezen kívánságunk,
 Akkor lakó helyünk nem leszén Limbusunk,
 Hanem lesz óhajtott szép Paraditsomunk,
 Vitzispányunk pedig Angyalunk, Galambunk!
 Angyalunk! Galambunk! tanátskoz' Megyéddel,
 Ösztönöz' lustákat, bíztass beszédeddel,
 Méresd ki az útát Bölts Inzselléreddel
 E' Limbusban Lakó jó *Hegedüsöddel*.
 Ugy fogjuk mi nézni a' mérő páltzáját,
 Mint Limbusban lakó Népnek a' váltságát,
 A' melly várva várja meg Izabadítóját,
 Gyomorból útálván rozsz útjának súllyát.

Jelt látok! a' szép nap ki-búj felyhőjéből!
 Szomorú szabású rút fergetegjéből!
 'S hirtelen szememre szolgáló fényéből,
 Látom, lesz valami a' Könyörgésünkből.
 Hogy ha lesz, azonna! helyemből fel kelek
 A' Szanyi határra ígetve sietek
 És a' tsináltt útra öfzlopot emelek,
 'S annak homlokára illy verseket metszek:
 Allj meg ó Utazó! nézz e' tsináltt útra!
 Emlékezz' Nagy Sándor Nagy Vitzispá-
 nyunkra,
 A' kinek Jó szive nézvé'n a' Köz Jóra,
 Rá bírta Megyéjét e' hasznos dologra.
 Limbus vólt e' határ! de már most nyargalhatz,
 Azért is mint illik, hállóadást mondhatz!
 Éllyen! Éllyen! Éllyen! szozatra fakadhatz,
 'S ha tetszik, Vár-Keszön egy pohár-bort
 ihatz!

Magyar Országon. „Sokan fel adtak a'
 már elég szerentsésen bé hozatott *Tsétsi* János
 Orthographiáján, melly az Ethymologián épült.
 Isten neki! ezen nem annyira akadok fenn.
 Hanem azért haragszom, hogy a' szenvedő idő'
 szavakban, in verbis passivis, a' harmadik
 Izemélyt olly szörnyű solecismussal írják. Mi
 az? *iratasson, olvastasson* 's több e' féle. Az
 Erzsébet gyűszűje *el adatasson* és *el ofztassék* a'
 szegények között. Már mért *el adatasson?* ha-
 jól következik reá az *el ofztassék.* Ez jól va-
 gyon, de az *el adatasson* nem. Ugy meg ré-
 mülök, hogy magamon kívül vagyok, ha azt
 az *el adatassont, parantsoltassont, mondatas-
 sont* hallom. Quomodo sonat Typus, seu
 Paradigma Verborum Passivorum, et verborum

Neutorum: vel quasi Neutorum, quae Primam Personam singularem Praesentis Temporis in Judicativo in *m* habent, et tertiam Personam in *ik*?

Én Találtatom.	Említettetem.	Eszem.
Te Találtatol.	Említettetel.	Eszel.
Ő Találtatik.	Említettetik.	Eszik.
Én Találtatém.	Említettetem.	Evém.
Te Találtatál.	Említettetél.	Evél.
Ő Találtaték.	Említettetek.	Evék.
Én Találtassam.	Említtessem.	Egyem.
Te Találtassál.	Említtessél.	Egyél.
Ő Találtassék.	Említtessék.	Egyék.

Iszom.	Bátorkodom.	Emelkedem.
Iszol.	Bátorkodol.	Emelkedel.
Iszik.	Bátorkodik.	Emelkedik.
Ivám.	Bátorkodám.	Emelkedém.
Ivál.	Bátorkodál.	Emelkedél.
Ivék.	Bátorkodék.	Emelkedék.
Igyam.	Bátorkodjam.	Emelkedjem.
Igyál.	Bátorkodjál.	Emelkedjél.
Igyék.	Bátorkodjék.	Emelkedjék.

Teregette! el adattasson, el osztasson, hivatasson, 's több ilyen tsodák úgy e? Haragszom. De majd azt mondják sokan, *haragudjon ő kegyelme*, nem gondolunk vé.e. Még is, ha azt mondanák, *haragudjék ő kegyelme* örülnék neki, mert Pázmán, Károlyi, Káldi, Sylvester János, Pesti Gábor után mondanák. De még hátra vagyon egy idő.

Én Találtatnám.	Említettetném.	Enném.
Te Találtatnál.	Említettetnél.	Ennél.
Ő Találtatnék.	Említettetnék.	Ennék.

Innám.	Bátorkodnám.	Emelkedném.
Innál.	Bátorkodnál.	Emelkednél.
Innék.	Bátorkodnék.	Emelkednék.

Tudom, *Versegi* is botorkázott ebben, de többet nyomnak előttem a' Régi Magyar Írók, a' kiket felljebb említék, 's több mások is, a' kiket most nem említhetek, *Versegi* Prolusiójánál. A' többi apró Grammatisták tekintetbe se jöhetnek. Bizony csak jó volna az igen igen régi Könyveket elő venni, szorgalmatosan által olvasni. Jó azokban a' Conjugatio, ha mindjárt az Orthographia nem a' leg job-bik is. Az a' kézzel írott Régiség, melyet Sajnovits is, Koller is, hibáson adott elő, melyet 1210 esztendőben írtak, a' mint ki puhatolhattam, bizony jobb Conjugatiót mutat, a' későbbiek is jobbal szolgálnak. Én ezt a' különös Régiséget izenként, és a' mint bízom, szeren-tsésen fel fejtegettem. Vajha közre botosáthat-nám! Tanúlhatnának belőle a' mi Grammatistáink. Meg küldöm egyszer nektek. Ebben én így olvasom ezeket. „Tiltá őt egy fa' gyümöltsétől. De mondá néki, miért nem *ennék*. — Hallá holtát teremő Istentől, de feledé. — Engede ördöng intetének, és *evék*, és a' gyümöltsben halált *evék*. — „*Haraguvék* Isten. Szent Margit életében is, melyet Pray a' 15-dik Századba helyhetett, így íratik szüntelenül és állandóúl. „Sem lágy beszéddel nem *lát-tatnék* meg változtatni. A' mostani Grammatista így mondaná *nem láttatna meg változtatni*. Hát *Heltai* idejében a' Fortunatus Hifloriájában, meg engesztel higye el, embert az ajándék, Isten is szereti, ki néki áldoznék. De a' mostani Grammatista azt tanítja *áldoz-na! áldozna!* Nem érek többre.

Weszprém Vármegyéből. „Én mostan jöttem meg *Pápáról*, a' Testvér ötsémet vittem oda Oskolába. Azt irhatom, hogy igen szép Oskola a' Reformátusoké, két Professora van, és három kisebb Tanítók, *Debretzenből* jöttek. Novemb. 2-dik napján negyvenen öltöztek fel fekete földig való dolmányba, ugyan akkor kezdették el a' főzést számokra is, savanyú káposzta vólt a' leg első ételek, savanyún kezdették, adja Isten hogy mind ételeket, mind egyebeket édessen vegyék. A' méhek nem mennek úgy a' virágokra, mint sietnek oda mindenfelől a' Gyermekek, és rövid nap, talán olly sok fiai születnek annak az Oskolának, mint a' hajnali harmat a' földön.“

A' *Palotai* Evangelicus Ház is szépen gyarapúl, meg-ajándékozta azt Gr. *Zichy* István ő Nagysága 6 öl tűz-fával, tsak az Istántziát kell minden elztendőben meg újitanunk. Ennek segedelmére rendelte az alább emléendő *Ritka Feleség* tizimű könyvetskét annak nagy lelkü nyomtattató Asszonya.

Olly Feleség, millyen ritka találtatik. *Weszprém*ben, nyomtattatott *Szammer* Mihály betűivel 1794 8-ad rétb. 63 old.

Marmarossi Gottlieb Antal *Vátszi* Könyvnyomtatónál a' következő három Könyvek vagynak sajtó alatt:

1. Raff Geográfiája, második meg bővített ki adás. Ezen munkában a' dolgok szépen és rövideden vannak elő adva, 's ugyan azért akármelley valláson lévő Ifjúnak is nagyon haszon vehető. -

2. A' Katholika Magyar Anyaszentegyház' Énekes Könyve, a' Tsiki, Szeleptséni Könyv.

vekből a' válogatott Énekek ki-fzedegelve és sok Halotti, 's egyéb Énekkel meg bővített. 4-ed rétbén. Ezen munka kiváltképpen a' Kántoroknak szükséges, mivel abban a' Musikális Jegyek is (Kótiák) meg vannak.

3. Mindennapi Házi-Orvosság. Második meg-bővített kiadás. Ahoz járul mostan a' Méhtartásról való Toldalék is. Ezen munkában mindennémű betegsékegről, 's azokat gyógyító orvosságokról, nem külömben a' Házi és Mezei gazdaságot illető dolgokról is rövid, de fontos jegyzéseket találhatnak a' Gazdák. Mihelyest ki-jönnek ezen munkák a' sajtó alól, azonnal meg lehet azokat szerezni a' Könyvkötőknél minden nagyobb Vásárokan, vagy levél által magánál Marmarossi Gottlieb Antal Könyvnyomtatónál is, ki a' Tudós Szerzőknek szolgálatját minden készséggel ajánlja, 's igéri, hogy a' nála nyomtattandó munkák mind új, ama híres *Mansfeld* által metzetett betűkkel fognak ki-nyomtatódni. Hogy a' nála ki-jött Könyvek szép tiszta papirosra legyenek nyomtatva, bizonyíthatják azt a' nála nyomtatott *Hunyadi* Ferencz Superintendus Keresztény Archiváriusa, Tiszt. Egyed Katechetica Pédikázióinak négy részei; Katona István Káptalanbéli Úrnak Historia Crit. Reg. Hung. X dik része; a' Pesti Társaság által kiadott *Uránia*; Tiszt. Bogyai által fordított *Bossuet* Jakab munkái. — A' melly Könyvek *Hochmeister* Erdélyi Könyvnyomtatónál találtnak, találtni fognak azok ezután, a' jövő nyártól kezdve, Marmarossi Úrnál is, és ellenben az ezen Typographusnál ki-jött munkák találtni fognak Hochmeisternál is.